

Пазуха Андрій Павлович,
начальник управління кримінального
аналізу ГУНП в Тернопільській області

ВИКОРИСТАННЯ В КРИМІНАЛЬНОМУ АНАЛІЗІ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ, ЗОКРЕМА ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

В реаліях сьогодення наша держава зіштовхнулася із новими викликами та загрозами, які суттєво вплинули на усі сфери нашого життя. Передусім, для України та усього світу серед таких викликів та глобальних загроз XXI століття безпрецедентним та шокуючим стала воєнна агресія РФ і повномасштабне вторгнення російських військ на територію нашої держави 24 лютого 2022 року. У зв'язку з цими подіями розслідування військових злочинів передбачає дослідження значного обсягу подій, збирання великого масиву доказової інформації, допиту величезної кількості свідків та потерпілих, залучення експертів та проведення судових експертиз, тобто застосування спеціальних знань та засобів сучасної криміналістики [1, с. 582].

Сучасні штучні нейронні мережі (ШН) складаються з великої кількості простих процесорних елементів з деякою кількістю локальної пам'яті (нейронів), об'єднаних за допомогою дискретних або неперервних комунікаційних каналів. Задачі, що вони розв'язують, підлягають декомпозиції на множину локальних завдань, кожне з яких може бути розв'язане за допомогою окремого нейрону шляхом реалізації певного алгоритму обробки локальних даних. Вірогідно, що у сучасних умовах для кримінального аналізу штучний інтелект та інноваційні технології стають важливими факторами для ефективної протидії кримінальним правопорушенням та боротьби з організованою злочинністю [3, с. 56–66].

На законодавчому рівні під ШН вважається організована сукупність інформаційних технологій, із застосуванням якої можливо виконувати складні комплексні завдання шляхом використання системи наукових методів досліджень і алгоритмів обробки інформації, отриманої або самостійно створеної під час роботи, а також створювати та використовувати власні бази знань, моделі прийняття рішень,

алгоритми роботи з інформацією та визначати способи досягнення поставлених завдань [2].

В рамках кримінального аналізу ШІ використовується для здійснення пошуку, збору та аналізу даних, виявлення кримінальних правопорушників у режимі реального часу та ідентифікації потенційних жертв злочинів.

За допомогою технологій ШІ можуть створюватися обґрунтовані прогнози щодо темпоральних, територіальних і якісних показників злочинності. Ці прогнози покликані сприяти працівниками кримінального аналізу в оптимізації використання наявних ресурсів та виконання поліцейських функцій. Крім того, ШІ активно використовується під час створення автоматизованих систем, баз даних, для розроблення алгоритмів пошуку кримінальних правопорушників «за гарячими слідами», виявлення потенційних жертв кримінальних правопорушень та в багатьох інших напрямках у роботі кримінального аналізу [4, с. 99–100].

Однією з передових технологій, яка почала використовуватись в діяльності кримінального аналізу і зарекомендувала себе з позитивного боку у сфері забезпечення публічної безпеки та порядку, протидії злочинності та розшуку осіб, причетних до кримінальних правопорушень є система відеоспостереження з можливістю розпізнання обличчя на основі штучного інтелекту. За останні роки в Україні успішно встановлено велику кількість камер відеоспостереження з можливістю розпізнання обличчя, що допомагають у виявленні та запобіганню кримінальних правопорушень. Зокрема, виявлення розшукуваних злочинців та підозрілих предметів, моніторинг публічних місць, відстеження дорожньої ситуації – усе це можуть виконувати розумні камери відеоспостереження на основі штучного інтелекту. Велика кількість камер відеоспостереження дає змогу цілодобово стежити за публічним порядком та здійснювати аналітичну розвідку осіб, які підозрюються в протиправній діяльності.

Значну користь у діяльності кримінального аналізу приносить технологія розпізнавання обличчя на основі штучного інтелекту, розроблена американською компанією Clearview AI. Алгоритм цього програмного забезпечення дозволяє співставляти світліну особи з фотографіями бази даних, яка налічує понад 20 мільярдів зображень, що розміщені у мережі

Інтернет, зокрема в соціальних мережах. Clearview AI має 3100 активних користувачів у щонайменше 600 правоохоронних органах. Слід зауважити, що Департаменту кримінального аналізу Національної поліції України, у перші тижні широкомасштабної збройної агресії та підрозділам кримінального аналізу в областях надано доступи до спеціалізованих аналітичних та пошукових програмних продуктів, зокрема Artellens Big data people (пошук сторінок в соціальних мережах, у тому числі видалених, аналіз діяльності користувача сторінки та його зв'язків, пошук користувача за ПІБ, фото, номером телефону), YouControl та інші. Отже, в ході експлуатації програмних продуктів «Clearview AI» та «Big data people Artellens» відслідковується ефективність їх використання. Швидко та з великою долею вірогідності працівники підрозділів кримінального аналізу встановлюють фотозображення осіб, причетних до протиправних дій, а також військовослужбовців армії росії та учасників незаконних збройних формувань, а також сторінки в соціальних мережах тих користувачів, які мають відношення до збройної агресії по відношенню до України [5].

Тому застосування штучного інтелекту у підвищенні ефективності правоохоронної діяльності в Україні має важливе значення і великі перспективи. Більше того, його роль у майбутньому буде лише зростати. Проте є і значні проблеми, які необхідно вирішувати нагально. Найбільш значною проблемою є відсутність нормативно-правового регулювання застосування штучного інтелекту в Україні, і зокрема у правоохоронній діяльності. Тому важливе значення має прийняття нормативно-правових актів, які регламентують використання штучного інтелекту в правоохоронній діяльності. Це є непростим завданням, зважаючи на відсутність прийнятих законів в цій галузі навіть у інших країнах. Попри всі позитивні можливості й потенціал, останнім часом технологіями штучного інтелекту дедалі частіше послуговуються правопорушники, винаходячи нові способи злочинної діяльності з використанням цифрових технологій і продукуючи в такий спосіб зростання рівня злочинності. До того ж криміногенні чинники штучного інтелекту спричиняють нові загрози й нові виклики охоронюванам законом інтересам як окремих громадян, так і держави й суспільства загалом, потребуючи адекватних засобів

протидії таким кримінально-правовим і криміналістичним засобам. Слід зауважити, що штучний інтелект неможливо забезпечити від помилок і впливу зовнішніх чинників. Не можна недооцінювати роль та значення сучасних розробок штучного інтелекту та передових цифрових технологій, які впроваджуються у зарубіжних країнах з метою профілактики та боротьби зі злочинністю.

Актуальною у напрямі використання в кримінальному аналізі інноваційних технологій, зокрема концепції штучного інтелекту вбачається ініціація проведення кримінологічних досліджень у довгостроковій перспективі щодо особливостей використання ШІ у кримінальному аналізі. Необхідність нового за змістом і формою кримінального аналізу соціальних процесів постає сьогодні у зв'язку з тими трансформаціями, які останнім часом відбулися в соціальній дійсності.

Список використаних джерел

1. Shevchuk V. Criminalistic means, methods and technologies of combating crimes in the field of national security in the context of european integration. Legal support of European integration: general legal and sectoral aspect: Scientific monograph. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2024. 712 p. Pp. 582–604.

2. Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 02.12.2020 № 1556-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/proshvalennyakoncepciyi-rozvitku-shtuchnogo-intelektuv-ukrayini-s21220>.

3. Косілова О.І. Солодовнікова Х.К. Права і свободи людини і громадянина v.s. штучний інтелект: проблемні аспекти. Інформація і право. № 4(35)/2020. С. 56–66.

4. Юртаєва К. В. Використання технологій штучного інтелекту в реалізації стратегій «predictive policing»: можливості, проблеми та перспективи для України // Використання технологій штучного інтелекту у протидії злочинності: матеріали наук.-практ. онлайн-семінару (м. Харків, 5 листоп. 2020 р.). Харків : Право, 2020. С. 99–104.

5. Ryan Mac, Kashmir Hill. Clearview AI settles suit and agrees to limit sales of facial recognition database. NY Times. May 9, 2022. URL: <https://www.nytimes.com/2022/05/09/technology/clearview-ai-suit.html/>